

3.1 Weerstandsvermogen en risicomangementment

Inleiding

Omschrijving (toelichting)

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de relatie tussen weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen. Het gaat dus om de mate waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat direct het beleid gewijzigd moet worden. In de programmabegroting 2024 wordt gewerkt met een beschrijving van de risico's en een koppeling met de beschikbare reserves (weerstandscapaciteit). Daarin zijn niet betrokken de verzekerde risico's en de risico's waarvoor een voorziening in het leven is geroepen. Bij het gemeentelijk grondbedrijf vindt de risicoberekening in verband met het complexe vakgebied separaat plaats in paragraaf 3.6.

Deze paragraaf heeft vooral als doel om ingeschatte risico's zo goed mogelijk te kwantificeren en een relatie te leggen tot de beschikbare weerstandscapaciteit. Op basis hiervan kan een uitspraak worden gedaan in hoeverre de gemeente Oldenzaal in staat is substantiële financiële tegenvallers op te vangen. Dat betekent niet dat er verder geen risico's zijn. We staan daarnaast stil bij niet financieel kwantificeerbare risico's en waar mogelijk nemen we maatregelen om de risico's zoveel mogelijk te beperken.

Incidentele componenten weerstandscapaciteit

Van de reserves, waarmee invulling wordt gegeven aan de incidentele component van het weerstandsvermogen, kan op basis van de huidige informatie (t/m voorstellen aanvullend beleid uit deze begroting. In onderstaande paragraaf 3.1.3 is deze info voor wat betreft de algemene reserve geactualiseerd) het volgende overzicht worden gemaakt:

Bedragen x € 1.000					
Omschrijving/Jaren	1-1-2023	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027
Algemene reserve Alg.dienst	14.168	18.002	17.452	16.951	16.501
Algemene reserve Grondexploitatie	3.684	3.684	3.684	3.684	3.684
Bestemmingsreserves Alg.dienst	15.073	17.878	17.581	17.284	16.987
Bestemmingsreserves Grondexploitatie	10.197	10.197	10.197	10.197	10.197
Totaal reserves	43.123	49.761	48.914	48.116	47.369

De stand per 1-1-2023 sluit aan bij de stand van de reserves per 31-12-2022, conform de jaarrekening 2022.

Omvang algemene reserve

Omschrijving (toelichting)

De algemene reserve wordt gevormd door vermogensbestanddelen die nog geen bestemming hebben gekregen en in bedrijfseconomisch opzicht vrij aanwendbaar zijn. Daarom vormt de algemene reserve ook de buffer van de gemeente en is in die zin ook een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke weerstandscapaciteit. In de op 25 maart 2020 door uw raad vastgestelde beleidsnotitie reserves en voorzieningen 2020 is het beleid met betrekking tot de gewenste (minimum)omvang van de algemene reserve aangepast. Sinds jaren was de gewenste minimumomvang 6,6% van de begrotingsomvang. Sinds de herziening wordt de norm gekoppeld aan de risico's en wordt dit inzichtelijk gemaakt met behulp van de weerstandsratio. De weerstandsratio wordt berekend door de som van de algemene reserves algemene dienst per 1-1-2024 (€ 18 mln. rekening houdend met het rekeningsaldo 2022) en grondexploitatie (€ 3,7 mln.) te delen door de som van de geïnventariseerde risico's in deze paragraaf (€ 4,3 mln.) en de ondergrens van de algemene reserve grondexploitatie (€ 2,5 mln.). Concreet betekent dit voor 2024 een verwachte weerstandsratio van 3,2. Bij genoemde herziening is besloten de weerstandsratio in Oldenzaal vast te stellen op 2. Dus naar verwachting komen we het komende begrotingsjaar uit boven de door ons zelf bepaalde

norm. Bij een begrotingsuitvoering conform de nu bekende informatie, en dus rekening houdend met de taakstelling wat betreft ombuigingen, is er de komende planperiode, sprake van positief begrotingsresultaten. Met het toevoegen van dit resultaat aan de algemene reserve, verwachten we de weerstandsratio op orde te kunnen houden.

Resultaten

Om een uitspraak te kunnen doen over de hoogte van de aan te houden reserves (de benodigde weerstandscapaciteit) zijn de risico's geselecteerd, die opgenomen worden in deze paragraaf. De inventarisatie en bepaling van risico's heeft plaatsgevonden met behulp van diverse ambtelijke collega's en bespreking in het managementteam.

De geselecteerde risico's zijn het uitgangspunt geweest voor de bespreking in het managementteam van de gemeente Oldenzaal. Van alle risico's is de volgende informatie verzameld en vastgesteld:

- vaststellen van het risicoprofiel;
- een inschatting van de kans van optreden;
- een inschatting van de financiële gevolgen.

Op basis van de informatie uit de inventarisatie zijn de risico's gekwantificeerd. Hierdoor is een uitspraak gedaan over de gewenste omvang van de algemene reserve die benodigd is ter dekking van de financiële gevolgen van de risico's.

In de onderstaande tabel is de omvang van de ingeschatte risico's weergegeven. Bij kans wordt een inschatting gemaakt van hoe vaak zich dit risico zou kunnen voordoen. Een score van 1 betekent jaarlijks, een score van 0,5 betekent eens per twee jaar. Een score van 0,3 betekent dan 3 keer per 10 jaar en bij een score van 0,8 is de kans groter dan eens per 2 jaar, maar niet jaarlijks. Bij impact wordt een inschatting gemaakt van de financiële impact die het risico met zich mee brengt als het zich voordoet.

Beschrijving van het risico	Kans	Impact	Risico
	aantal / jaar	Schatting €	
Effecten nieuw Twents inkoopmodel WMO en Jeugdzorg vallen tegen	0,5	€ 500.000	€ 250.000
Risico Informatiebeveiliging waaronder 'gehackt worden' (ransom).	0,1	€ 2.000.000	€ 200.000
Afrekening bodemsanering Ootmarsumsestraat met Provincie	0,5	€ 360.000	€ 180.000
Aanzuigende werking verlaging Eigen Bijdrage WMO	0,5	€ 300.000	€ 150.000
Onvoorspelbaarheid aantallen cliënten en typen zorg WMO & Jeugd	0,3	€ 500.000	€ 150.000
Doelstellingen uitvoering WSW blijken niet haalbaar	0,5	€ 300.000	€ 150.000
Renteontwikkeling	0,5	€ 1.000.000	€ 500.000
Inflatieontwikkeling	0,5	€ 500.000	€ 250.000
Prijsstijgingen realisatie IHP Onderwijs	0,5	€ 2.000.000	€ 1.000.000
Extreme weersomstandigheden	0,5	€ 250.000	€ 125.000
Stijging afvalkosten door afkeuring pmd (plastic)	0,3	€ 200.000	€ 60.000
Meer cliënten vanuit het gedwongen kader c.q. rechtstreeks doorverwezen dan verwacht	0,3	€ 300.000	€ 90.000
Prijsstijgingen ten gevolge van AMvB Reële prijs Wmo 2015	0,5	€ 150.000	€ 75.000
Regeling Specifieke Uitkering Sport (SPUK)	0,5	€ 100.000	€ 50.000
Incidenten bij evenementen	0,1	€ 500.000	€ 50.000
Legesinkomsten	0,5	€ 200.000	€ 100.000
Vastgoedportefeuille leegstand en huurderving	0,2	€ 200.000	€ 40.000
Risico AVG incident waaronder boete bij meldplicht datalekken	0,1	€ 200.000	€ 20.000
Gladheidsbestrijding	0,3	€ 60.000	€ 18.000
Verbonden partijen	0,1	€ 100.000	€ 10.000
Noodzakelijke intensivering onderhoud wegen	0,1	€ 2.500.000	€ 250.000
Nieuwe financieringssysteem gemeentefonds	0,3	€ 2.000.000	€ 600.000
TOTAAL			€ 4.318.000

Op basis van de output in deze fase kan een gefundeerde keuze gemaakt worden betreffende de aan te houden reserves in relatie tot de geïdentificeerde risico's uit het risicoprofiel. Hierbij dient een koppeling te worden gelegd met de beschikbare, vrij aanwendbare reserves.

Grondexploitaties

De omvang van de algemene risico's voor het grondbedrijf is afhankelijk van de omvang van het onderhanden werk (hiervan wordt minimaal 1 en maximaal 2% opgenomen in de algemene reserve grondexploitatie) en de algemene risico's die in de plannen worden gelopen. Het onderhanden werk is hierbij als volgt gedefinieerd:

- Positieve boekwaarden van grondexploitaties (negatieve boekwaarden vormen geen risico);
- De nog te maken kosten op grond van de vastgestelde grondexploitaties;
- De beschikbaar gestelde voorbereidingskredieten onder de MVA's.

Om risico's bij de grondexploitatie in beeld te brengen worden alle plannen nagelopen en worden de risico's zoveel mogelijk gekwantificeerd. Daarnaast wordt gekeken naar de kans dat het risico zich voor doet. Project specifieke risico's worden afgedekt in de grondexploitaties en algemene risico's die voor het hele grondbedrijf gelden worden afgedekt in de algemene reserve grondexploitatie.

Van deze omvang wordt 15% (vermeerderd met een algemene risicobuffer voor de ondergrens van € 500.000) tot 30% meegenomen bij de bepaling van de omvang van de algemene reserve grondbedrijf omdat de risico's zich niet allemaal (gelijktijdig) voor zullen doen.

Ondergrens			
	Omvang	Percentage	Saldo t.b.v. reserve
Onderhanden werk	24.490.304	1%	245.000
Risicoparagraaf	11.524.054	15%	1.729.000
Risicobuffer			500.000
Totaal			2.474.000
Bovengrens			
	Omvang	Percentage	Saldo t.b.v. reserve
Onderhanden werk	24.490.304	2%	490.000
Risicoparagraaf	11.524.054	30%	3.457.000
Totaal			3.947.000

Uitgaande van risico's van in totaal € 3,9 mln. voor het concern en de minimale omvang van het weerstandsvermogen van het grondbedrijf van € 2,1 moet de gemeente minimaal € 12 miljoen beschikbaar hebben in de algemene reserve en de algemene reserve grondexploitatie om te voldoen aan de vastgestelde weerstandsratio.

De stand van de algemene reserve grondbedrijf bedroeg ultimo 2023 € 2,4 mln., de algemene reserve voor het concern bedroeg afgerond € 15,1 mln.; samen € 17,5 mln. Daarmee bevindt de algemene reserve van het grondbedrijf zich boven de bovengrens. Bij de jaarrekening draagt de algemene reserve van het grondbedrijf € 1,5 mln. af aan het concern. De algemene reserve van het concern bevindt zich boven de bovengrens. De omvang van deze reserves is dus voldoende voor afdekking van de mogelijke risico's.

Verplichte kengetallen BBV

Omschrijving (toelichting)

Conform de voorschriften in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) worden in deze paragraaf een aantal verplichte kengetallen opgenomen. Deze kengetallen maken het gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van een gemeente en, omdat de definities zijn vastgelegd in het BBV, zijn deze ook tussen gemeenten vergelijkbaar.

Begroting 2024 Kengetallen	Verloop van de kengetallen					
	2022 (t-2)	2023 (t-1)	2024 (t)	2025 (t+1)	2026 (t+2)	2027 (t+3)
Netto schuldquote	55%	50%	52%	70%	81%	81%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	49%	45%	47%	65%	76%	76%
Solvabiliteitsratio	25%	36%	34%	29%	27%	29%
Structurele exploitatieruimte	0%	4%	-1%	3%	-4%	-4%
Grondexploitatie	40%	30%	28%	22%	24%	24%
Belastingcapaciteit	96%	96%	95%	95%	95%	95%

Toelichting per kengetal uit de BBV:

- De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de totale baten (excl. reserves). Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken (voorgestelde norm Oldenzaal < 100%);
- Bij de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen wordt de netto schuld gesaldeerd met de verstrekte leningen. Schulden aangaan om vervolgens leningen te kunnen verstrekken veroorzaken namelijk per saldo geen lasten. In combinatie met de niet gecorrigeerde netto schuldquote wordt duidelijk wat het aandeel is van de verstrekte leningen in de exploitatie. Deze quote is per definitie lager dan de netto schuldquote. Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze worden terugbetaald, wordt er veelal uitgegaan van de ongecorrigeerde netto schuldquote. Ook de eerder genoemde uitleg van de gewenste hoogte van de quote heeft betrekking op de niet gecorrigeerde netto schuldquote;
- De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het is het verhoudingsgetal tussen het eigen vermogen en het balanstotaal (voorgestelde norm Oldenzaal > 30);
- De structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. In dit verband wordt het saldo van de structurele baten en lasten, inclusief structurele mutaties in de reserves, gedeeld door de totale baten (excl. reserves);
- De grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten (excl. reserves). Voor de berekening van dit kengetal wordt de niet in exploitatie genomen grond en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten (excl. reserves). De boekwaarde van de voorraad grond is van belang omdat deze moet worden terugverdiend bij verkoop;
- De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk van een meerpersoonshuishouden in de gemeente, in enig jaar, zich verhoudt ten opzichte van de landelijk gemiddelde woonlasten in het voorafgaande jaar. Onder de woonlasten worden verstaan: de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Omdat er vooralsnog geen sprake is van tariefsaanpassingen na de eerste jaarschijf van deze begroting blijft dit kengetal vanaf t+1 ongewijzigd.